

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Syndrom zavrženého rodiče

Veronika Stella Kordzik

Olomouc 2024

doc. PhDr. Lucia Lacková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Syndrom zavrženého rodiče“ vypracovala samostatně s odborným dohledem vedoucího bakalářské práce. Použila jsem prameny, které jsou uvedeny v závěru této bakalářské práce.

V Olomouci dne:

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych upřímně poděkovat doc. PhDr. Lucii Lackové, Ph.D., za její neocenitelnou pomoc, cenné rady a metodické vedení během celého procesu tvorby této bakalářské práce na téma „Syndrom zavrženého rodiče“. Její trpělivost, ochota a neustálá podpora byly pro mě inspirací a klíčem k dosažení úspěšného výsledku. Bez jejího odborného vedení by tato práce nebyla taková, jaká je dnes.

Také bych ráda vyjádřila vděk své rodině za jejich neustálou podporu a trpělivost během celého období, kdy jsem pracovala na této práci. Jejich povzbuzení a porozumění mi byly vždy oporou, a za to jim hluboce děkuji.

ANOTACE

Jméno a příjmení: Veronika Stella Kordzik

Katedra: Psychologie a patopsychologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Lucia Lacková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Název práce: Syndrom zavrženého rodiče

Název v angličtině: Rejected Parent Syndrome

Zvolený typ práce: Kvalitativní

Anotace práce: Tato bakalářská práce zkoumá syndrom zavrženého rodiče z našeho subjektivního pohledu a z pohledu naší společnosti. Metodou analýzy článků a studií se zaměřuje na hloubkové pochopení tohoto fenoménu. Teoretická část práce se zabývá klíčovými aspekty, jako jsou rodina, rozvod, syndrom zavrženého rodiče a organizace poskytující pomoc, například OSPOD, mediace a asistované styky. Hlavním kamenem ústřední části je kvalitativní výzkum, který využívá sběr dat a následnou analýzu s naším kritickým pohledem. Tímto přístupem se snažíme odhalit prožívání a hodnocení jednotlivců postižených syndromem zavrženého rodiče a jejich situaci jako zavržených. Práce se také zaměřuje na pohled odborníků z Krizového centra a jejich přístup k možným řešením tohoto syndromu. Celkově nabízíme nejen teoretický přehled, ale také pohled do praxe a možné strategie řešení tohoto citlivého problému.

Klíčová slova: Dítě, rodiče, rozvod, manipulace, syndrom zavrženého rodiče, programování, pomocné instituce

Anotace v angličtině: This bachelor thesis examines the phenomenon of the rejected parent syndrome from our subjective perspective and from the perspective of our society. Using the method of analyzing articles and studies, it focuses on gaining a deeper understanding of this phenomenon. The theoretical part of the thesis addresses key aspects such as family, divorce, the rejected parent syndrome, and organizations providing assistance, such as child protection services, mediation, and supervised visitation. The main focus of the central part is qualitative research, utilizing data collection and subsequent analysis with our critical perspective. Through this approach, we aim to uncover the experiences and evaluations of individuals affected by the rejected parent syndrome and their situation as rejected. The thesis also examines the perspective of experts from the Crisis Center and their approach to possible so-

lutions to this syndrome. Overall, we provide not only a theoretical overview but also insights into practice and possible strategies for addressing this sensitive issue.

Klíčová slova v angličtině: Child, parent, divorced, manipulation, parental alienation syndrome, programming, aid organizations

Přílohy vázané v práci: žádné nejsou

Rozsah práce: 48 stran

Jazyk práce: český jazyk

OBSAH

ÚVOD	7
1. RODINA	9
1.1. HISTORICKÝ VÝVOJ RODINY	10
1.2. FUNKCE RODINY	12
2. ROZVOD	15
2.1. NÁSLEDKY ROZVODU U DÍTĚTE	16
2.2. SOUČASNÉ ÚDAJE K ROZVODOVOSTI	17
2.3. PŘÍSTUP RODIČŮ KE STRÍDAVÉ PÉČI	18
2.4. KOMUNIKACE MEZI RODIČI	18
3. SYNDROM ZAVRŽENÉHO RODIČE	20
3.1. TERMINOLOGIE A SZR	20
3.2. DŮSLEDKY PŮSOBENÍ SZR	21
3.3. DOPORUČENÁ ODBORNÁ ŘEŠENÍ SZR	23
3.4. OSPOD	24
3.5. MEDIACE	25
4. VÝZKUMNÁ ČÁST	27
4.1. VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ CÍLE	27
4.2. METODA PRÁCE	27
4.3. ANALÝZA DAT	28
5. SHRUTÍ VÝZKUMU PROSTŘEDNICTVÍM TEMATICKÉ ANALÝZY DAT	39
6. DISKUZE	42
7. ZÁVĚR	44
8. BIBLIOGRAFIE	45
SEZNAM TABULEK	48

ÚVOD

Rozvodovost v České republice klesla na 39,7 % (rok 2022), dříve byla okolo 50 %. Berme ale ohled i na dobu, dnes je větší počet párů, které společně žijí bez svazku manželského, než tomu bylo v dřívější době. Teď se ale zaměříme na hlavní téma, a to syndrom zavrženého rodiče. Rodiny, které tvoří manželský pár bezdětný a chtějí podstoupit rozvod, zažívají klidnější průběh situace než ty, které mají děti, přičemž může dojít ke vzniku syndromu. U rodin s dětmi, které zrovna prochází obdobím rozvodu, je ideálním řešením ze strany obou rodičů shoda, kdy jsou schopni se domluvit na střídavé péči, nemanipulovat s dětmi, nenavádět je proti druhému rodiči a vysvětlit jim upřímně, v jaké situaci se nachází. Důležitá je komunikace v rodině, a to je to, co rodiny hlavně spojuje, i když si prochází nelehkým obdobím. Důvodem k rozvodu můžou být i děti, kdy jeden z rodičů navádí dítě proti druhému rodiči, a tak bezvědomě může dítě přijít o jednoho z rodičů. To znamená vytvořit pro děti zázemí a klima, které podporuje jeho zdraví a psychickou pohodu.

Parental Alienation Syndrome, neboli přeložené do českého jazyka jako syndrom zavrženého rodiče, je obsahové téma, kterým se zabýval Richard Alan Gardner v osmdesátých letech dvacátého století. Richard Alan Gardner dříve psal jen krátké články, kapitoly a výňatky, ale v pozdějších letech napsal několik odborných knih, kde popisuje průběh, důsledky, práci s rodičem, řešení problémů a zkušenosti s daným syndromem ze svého života.

Syndrom u dítěte se projevuje manipulací ze strany jednoho z rodičů (tzv. programující rodič) a zároveň nenávisí, odmítáním k druhému rodiči (tzv. zavržený rodič). Podrobnější popis ve 3. kapitole. Ze začátku dítě prožívá zmatky a bezvědomě je s ním manipulováno natolik, že neví, u kterého z rodičů se cítí bezpečně, a tak poslechne rodiče, který v něm vyvolává strach z toho druhého. Dříve se daným syndromem zabývaly vědecké společnosti a probíhalo několik průzkumů a testování. Bohužel v této době málokdo zná syndrom zavrženého rodiče a někdy si ani rodiče neuvědomí, že se to děje např. u nich v rodině. Většina vědců se zabývá jinými průzkumy, zatímco my bychom se rádi dozvěděli více o daném syndromu.

Naše práce je specifická tím, že ve výzkumné analýze se seznámíme se syndromem, která si prochází obdobím rozvodu. Ale zmíníme se o rodinách, kde rozvod neprobíhá. Popíšeme důsledky doléhající na dítě, čím si zrovna prochází, hlavně ze stránky psychické.

Jaké to může mít následky do budoucího života a vliv na jeho přístup ke svým dětem a manželce.

1. RODINA

Rodina je nejvýznamnějším a základním prvkem společenské jednotky. Význam rodiny je nezastupitelný, a proto je chráněna zákonem státu. Zdravá rodina je záruka zdravé výchovy dětí.

„Nejstarší společenská instituce“ plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, 1998, 2001, 2003, 2006, 2009, str. 248)

Geist (1992, str. 344) označuje rodinu za „institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, z něhož část členů je vzájemně spojena pokrevním nebo adoptivním, sociálním vztahem rodič-dítě, druhá část vztahem matka-otec, třetí část, která se vždy nutně nemusí objevovat, vztahem pokrevním nebo adoptivním, sourozenectvím, všichni vztahem příbuzenství v sociálně sankcionovaném více či méně trvalém sociálním vztahu.“

Dle Šmelové (2014, str. 69) „rodina představuje jedinečný systém, který je tvořený prvky, tedy lidmi žijícími ve vzájemné interakci a vztazích.“

Dle psychologického slovníku je rodina „společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.“ (Pavel Hartl, 1993, str. 512)

Rodinu můžeme nazvat tehdy, kdy ženě a muži se narodí dítě. Netvoří ji jen dva lidé stejného pohlaví, anebo dva lidé jiného pohlaví, kteří vedou společnou domácnost. Dva lidé se mohou nazvat partnery, když mají své biologické dítě či dítě z adopce.

Způsoby výchovy:

Otec je vlastně pro dítě zárukou bezpečí, ochrání ho, opraví všechno rozbité a je hlavou rodiny, dítě ho někdy považuje za „super hrdinu“. Zatímco matka je něžná, láskyplná, dítě má u ní pocit bezpečí, má s ní bližší kontakt už od narození.

Říkává se, že dítě si svého budoucího partnera hledá dle povah svých rodičů, proto je důležité, aby rodiče neměli mezi sebou negativní vztah a vedli výchovu dítěte pozitivně, měli pěkný vztah i po rozvodu, setkávali se společně a trávili tak společný čas. Když se zaměříme např. na střídavou péči, důležitou roli hraje vyrovnanost mezi rodiči, jejich domluva a dodržování pravidel péče o dítě.

Výchova, kdy o dítě se stará jen jeden z rodičů, je horší, než si umíme představit. Kdybychom použili metaforu: „dítěti chybí jedna párová ponožka“. Například dítě má v péči

matka bez otce, dítě má danou lásku, něhu, pocit bezpečí, ale nemá bohužel mužskou roli v rodině. Nezažije, že je někdo hlavou rodiny, že někdo rodinu vede a chrání ji po celý život.

Proto by rodiče během rozvodu měli tyto role nadále vést, i když nejsou už úplná rodina, aby dítě pocítilo to, co od narození má každé dítě. Tím máme na mysli vlastně pocit bezpečí, lásku, útěchu a že jsou tu pro něj vždy, když se něco stane.

Rodina se dělí na úplnou a neúplnou. Úplná rodina je taková, kdy její součástí jsou dva rodiče a děti. Můžeme ji též nazvat jako „zdravou rodinou“ či „normální rodinou“. Rodiče se dokážou přizpůsobit, fungovat a mají zdravý vztah mezi sebou. Funguje zde komunikace mezi rodiči i dítětem, a tak dítě pocítuje pozitivní atmosféru a bezpečí.

Neúplná rodina není v základní podobě složení, stává se to hlavně v době rozvodů, hádek, kdy jeden z rodičů opustí rodinu a na výchovu dítěte zbyl jeden rodič sám. Když dítěti, chybí jeden z rodičů tak se to podepíše na jeho chování a též dítě má pocit samoty, pocit úzkosti, obavu, nejistotu, vztek, nerozhodnost, pláč, otázky.

V psychologickém slovníku, o kterém jsme se zmiňovali, se objevuje také to, že rodina může být nukleární. Nukleární rodinu tvoří základní členové rodiny: otec, matka a dítě. Ovšem se nukleární rodina rozrůstá a tím myslíme širší rodinu, kde se už zmiňujeme o rodinných členech, jako je například: teta, babička, dědeček, strýc, sestřenice, bratranec. Rodina jako skupina, poskytuje svým členům dané potřeby, jako je např. bezvýhradná akceptace jejich lidské existence.

Matějček (1986) se zmiňuje o tom, že „mezi lety 1960 a 1970 absolutně klesl počet úplných rodin s dětmi o 18 000, což představuje relativní pokles o 1,1 %. Naopak, neúplných rodin přibýlo o více než 40 000, což znamená relativní nárůst téměř o 37 %.“

1.1. HISTORICKÝ VÝVOJ RODINY

Sociologie rodiny se zabývá studiem rodiny, průběhem jejích změn, rolí členů rodiny, dynamikou reflexe na sebe samu, interakcí uvnitř rodiny i interakcí navenek. Rodina se od počátku civilizace nijak nezměnila, předpokládá se stále jako fungující, neměnná struktura až po současnou rodinu.

Možný (2002) se zmiňuje o tom, že „od 60. let 20. století prošel obor takovým rozšířením, že začal ztrácet svou vnitřní soudržnost. To je způsobeno obtížností sjednocení terminologie, různou důležitostí témat v různých společnostech a narůstající specializací v rámci oboru.“

Náznaky rodiny už byly v době pravěké, kdy žil Homo sapiens a vznikaly společné skupiny příbuzných osob, které se nazývaly tlupy. Lidé bydleli v jeskyních a jejich „hlavou

rodiny“ byl otec. Archeologické památky zanechaly teorii o rodině v té době, lidé kreslili na jeskyně piktogramy, a tak máme představu, jak to dříve bylo.

Jak jsme se zmínili, rodina byla dříve skupinová, byly také zaznamenány její tři vývojové stupně:

- 1) Prvotní/stádová rodina, kde matka si byla jistá, že je matkou potomka, ale u otce to jisté nebylo, protože v té době měly pohlavní styk všechny ženy a všichni muži mezi sebou.
- 2) Krevní rodina skupinová, kde byl pohlavní styk povolen jen mezi příbuznými členy v rodině.
- 3) Rodina punalua, která nepřipouštěla mít pohlavní styk jak s příbuznými členy, tak i vzdálenými. Manželství v té době neexistovalo jako faktická ani formální právní instituce.

„Je organizováno kolem snahy pochopit a v symbolech vyjádřit genealogické struktury a příbuzenské a klanové vazby. Lidstvo o to usilovalo dávno předtím, než člověk vynalezl písmo a byl schopen zanechat svým potomkům zprávu o svém úsilí v podobně psaného textu.“ (Lévi-Strauss, 1966, česky 1971 – Myšlení přírodních národů)

Rodina před průmyslovou revolucí se spíše starala o své pozemky, dobytek a domácnost. Součástí rodiny nebyla jen nukleární rodina, ale patřili do ní i lidé, kteří bydleli pod jednou střechou a společně se stravovali, tzv. služebnictvo, zemědělci apod. Byla to velká domácnost, která se starala o celé hospodářství rodiny. Počátkem 20. století rodina počítala s tím, že jejich děti převezmou celé dědictví do svých rukou a povedou hospodářství, a tak udrží rodinnou tradici, která byla vybudována. Dítěti toto rozhodnutí bylo přikázáno, takže vlastně nemělo možnost se vyjádřit k situaci a protestovat.

Založením rodiny je manželství, zatímco už v dnešní současnosti není nutnou podmínkou. Pokud se, ale žena s mužem rozhodnou, že vstoupí do svazku manželského, řídí se podmínkami ke vzniku manželství. Ty jsou upravené zákonem a manželství je pod ochranou zákona a státu. Manželství se dělí na polygamní a monogamní, v naší kultuře je povoleno jen monogamní manželství.

Na přelomu 19. a 20. století se nepodíleli jen muži na tom, že rodinu finančně zabezpečí, ale dokonce i ženy s dětmi, které pracovaly v průmyslu. Muž není už hlavou rodiny a se svojí ženou jsou na stejné úrovni, společně přispívají peníze do domácnosti a starají se tak i o své děti.

Po druhé světové válce vstupují do společnosti mladí lidé, kteří neměli problém se ozvat a ptát se na pro ně důležité otázky a prosadit si svůj systém hodnot. Mládež žila v době,

kteřá ve Spojených státech a v Evropě byla nazývána jako dekáda rodiny. Snížil se počet novorozenců, jelikož byla vynalezena antikoncepce pro ženy a ty měly velkou pravomoc rozhodnout se, zda chtějí či nechtějí dítě. V polovině 20. století ženy používaly častěji antikoncepci, snížilo se procento porodnosti a rodiče očividně chtěli nanejvýš jen jedno dítě. Někteří partneři ztratili zájem a přemýšleli, jestli vůbec chtějí mít dítě.

„Proces demokratizace uvnitř rodiny přispěl ke ztrátě dřívějšího výsadního mocenského postavení muže v rodině. Došlo k postupnému prolínání rodinných rolí a univerzalita pronikla i do vnitřního světa rodiny – muži se začali podílet na péči o děti a domácnost, ženy zase na ekonomickém zajištění rodiny.“ (Možný, 1990, s.103).

Dle Možného (2002, str. 21) „v křesťanském kulturním okruhu měla po staletí rodina monopol na legitimní sex. Tento monopol padl. Nejprve se stal všeobecně legitimním sex předmanželský, pak se začal klást otazník i nad monopolní právo manželského partnera na sex toho druhého.“

Křesťanské manželství dvou věřících lidí se chápalo tak, že pokud uzavřeli sňatek, nemůžou se nikdy rozvést. Vždy během obřadu při svatbě se říkává „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj“ (Ivo Možný, 2002, str. 22). Tohle pojetí je chápané jako smlouva pro manžele, kteří podstoupili rozhodnutí přejít do manželství. U lidí před manželstvím vládla hlavně láska, ale jakmile měli možnost pohlavního styku, docházelo k vysoké rozvodovosti. Známe ovšem přísloví „*nejdřív kostel, potom postel*“. Musíme vzít ohled na věřící společnost, která se řídí desaterem, již je zmíněné v Bibli, že pohlavní styk můžou podstoupit až po svatbě. Jakmile zjistí, že nejsou spokojení a jeden druhému nemůže poskytnout jeho potřeby, dochází k hádkám, až to vede k rozvodu.

V České republice rodina klade velký důraz na to, že jejím smyslem je výchova dětí, zvýšení procenta porodnosti a snaha o to, aby se jim oba dva rodiče věnovali. Už tu vlastně nemluvíme o historii rodiny, ale spíše o současné rodině, kdy oba dva rodiče chodí do práce, starají se o domácnost společně a nikdo z nich není ten, kdo by byl vůdcem rodiny. Pokud si rodiče uvědomují, že jsou si ve všem rovni a pomáhají si, můžeme mluvit o zdravé rodině.

1.2. FUNKCE RODINY

Průchův (2008) pohled na funkce v rodině je takový, že „funkce v rodině zahrnují úsilí a snahu vychovávat v prostředí rodiny. Obvykle se na této výchově podílejí rodiče a často také prarodiče dětí.“

Typy funkcí:

Biologicko-reprodukční spočívá v zajištění biologického rodu, zajišťuje podmínky pro zdravý biologický vývoj dítěte, členů celé jeho rodiny a pro společnost jako celek, kam jedinec patří. Též se zaměřujeme hlavně na potřeby samotného jedince, kdy zjišťuje uspokojování svých potřeb jak v biologické, tak i sexuální stránce. Ekonomicko-zabezpečovací funkce bere ohled na ochranu celé rodiny, životní potřeby a pocit bezpečí a zodpovědnosti ze strany rodičů i dítěte. Poté ve stáří dítě má povinnost vůči rodičům zpětně dávat pocit bezpečí, plnit jejich potřeby a materiální zajištění. Též se zmíníme o emocionální funkci, která je založena hlavně na citové stránce, již vzniká od narození dítěte ke každému jedinci v rodině. Nejdůležitější v této funkci je, aby dítě v rodině mělo pocit bezpečí a lásku. Na emocionální navazuje socializačně výchovná funkce, která se zaměřuje na chování jedince ve společnosti a přístup rodičů k výchově svého dítěte.

Máme čtyři typy rodin, které se rozlišují díky těmto funkcím: (prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc. – sociologie rodiny)

1) Funkční rodina

- tuto skupinu bychom mohli nazvat „*zdravá rodina*“, v ní probíhá zdravý vývoj dítěte.

2) Problémová rodina

- v této skupině se vyskytují problémy v některých či ve všech funkcích. Ale je schopna se vyskytnutým problémům postavit a vyřešit je.

3) Dysfunkční rodina

- v této skupině, když nastane problém, nedokáží jej vyřešit společně. Ne všechny funkce jsou narušené, ale dítě zde nemá zdravý a klidný vývoj života.

4) Afunkční rodina

- tyto rodiny nejen nedokáží vyřešit problém, ale už nefungují jako celek, neplní žádnou z funkcí, pro dítě je to domov ohrožující jeho vývoj. V této rodině je jediné řešení a to, že rodičům dítě odeberou a umístí do dětského domova, kde si ho převezme jiná rodina do náhradní péče.

Můžeme se zaměřit nejen na to, kdy rodiče plní všechny čtyři funkce, ale i na to, že se jedná o jejich rodičovskou roli a přístup k dítěti, kdy pozorujeme jejich styl výchovy: (prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc. – sociologie rodiny, str. 13.; <https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/katedra-socialni-patologie-a-sociologie/dokumenty/studijni-opory/socialni-patologie-a-prevence/sociologie-rodiny.pdf>).

- 1) Rodiče se o své dítě nemohou starat
- 2) Rodiče se o své dítě nechtějí starat
- 3) Rodiče se o své dítě neumějí starat
- 4) Rodiče se o své dítě starají nadměrně

Důležitou součástí je, aby si rodiče vybudovali vztah s dítětem a mohly se rozvíjet všechny tyto zmíněné funkce, které dítě potřebuje do života. Pokud rodina plní všechny tyto funkce, můžeme ji nazývat rodinou funkční. Dítě se naučí všem těmto funkcím a může je využít v budoucím vztahu s partnerem i svými dětmi.

2. ROZVOD

V občanském zákoníku můžeme vidět definici takovou, že: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“ Tím chce říci, že se slovem „rozvod“ ani nepočítá.

Ukončení vztahu manželství dvou lidí je těžkou emocionální zátěží. Jelikož dva lidé uzavřeli manželský slib, musí být svazek muže a ženy formálně ukončen a soud rozhoduje o jeho zániku.

„Jde o takový rozvrat mezi manžely, z něhož je zřejmé, že došlo definitivně k zániku manželského soužití a manželství se pro manžele již stalo prakticky jen formální záležitostí.“ (Průchová, 2002, str. 24.–25.)

Toho z rodičů, který podal žádost o rozvod, nazýváme žalobcem, zatímco druhý rodič je nazýván žalovaným. Během soudního sporu může být oboustranné u rodičů to, že si myslí, že schválený rozvod v soudní síni je výhra. Výhra to určitě není, jelikož vzniknou nepřátelské spory a v nejhorším případě to odnáší hlavně jejich děti. Proto bychom spíše doporučovali takový rozvod manželů, kdy jejich rozchod bude v klidné atmosféře a kvůli svým skrz dětem se dokážou domluvit na čemkoliv. Je důležité, aby oba rodiče byli při debatě s dítětem, když si povídají o tom, že se chtějí rozvést, protože dítě to přijme lépe, než kdyby mu to vůbec neřekli.

Zákon č. 89/2012 Sb., ve druhé části pod názvem „Rodinné právo“ v díle pátém s názvem „Zánik manželství“ se zabývá právě rozvodem manželství, jsou zde zmíněné tři druhy rozvodů:

1) Klasický rozvod

Pod tímto pojmem si představme rozvod, kdy manželé proti sobě vypovídají a může dojít až k rozvratu, jelikož jeden z manželů může mít na rozvod odlišný názor.

2) Rozvod dohodou

Nazýván také jako „smluvní rozvod“, přičemž oba manželé se chtějí rozvést v klidné atmosféře. Dohodou je myšleno to, že manželé se domluví mezi sebou, kdo bude žalobcem a kdo žalovaným.

3) Ztížený rozvod

Žalobce může podat žádost o rozvod, ale žalovaný odmítá se rozvést a podepsat rozvodové papíry. Přesvědčuje všechny o tom, že se nepodílí na problémech v manželství.

„Jen výjimečně přináší rozvod pro všechny členy bývalé rodiny pocit úlevy a navození psychické stability. Ve většině případů alespoň jeden z dospělých členů rodiny prodělává určité psychické utrpení. Téměř ve všech případech jsou však ve vývoji své osobnosti, byť třeba nepříliš znatelně, postiženy děti.“ (Dytrych & Schuller & Prokopec, 1986, str. 1)

Věnovali jsme se rozvodu, který může nastartovat komplikování vztahu mezi rodiči a dítětem, kdy je důležité brát ohled nejen na situaci mezi rodiči, ale též na to, co se zrovna v dítěti děje, jak reaguje na danou situaci a jak se projevují jeho city, které má v sobě uzavřené.

2.1. NÁSLEDKY ROZVODU U DÍTĚTE

Málokdo si uvědomí, že rozvod prožívají nejen žena a muž, ale i jejich děti. I když neznají příčiny, ví, že něco není v pořádku. Začnou se rodičů ptát, co se děje, a proto je důležité říci dětem pravdu. Hlavní roli tu hraje obzvláště upřímná komunikace v rodině.

Pokud dítě bylo při konfliktu mezi rodiči, při kterém se rozhodl jeden z rodičů pro rozvod, začínají se projevovat složité a proměnlivé pocity u dítěte (záleží též na věku, vlastnostech, temperamentu a charakteru dítěte). Dítě cítí podrážděnost, depresi, pocity viny a nesoustředěnost, smutek, popření, úzkost, závist, naději, to znamená negativní emoce. Začíná mít strach, že se mu rozpadá rodina a jeden člen rodiny odchází, a tak pocítuje vztek vůči oběma rodičům.

Dívky se v této situaci většinou snaží vypadat dobře, chtějí být středem pozornosti, aby si jich někdo všiml, a hlavně poučují ostatní děti. Zatímco chlapci jsou agresivní, pocítují hněv a smutek, nemají zájem navazovat kontakt s ostatními dětmi, mají sníženou sebeúctu a často se zhorší jejich prospěchu ve škole.

Dítě může mít narušenou emoční oblast, začne se chovat jako malé dítě (př. z 5-leté holčičky se stane 2-leté batole). Začínají si cucat palec, pomočovat se, mívají noční můry, nezvládnou se najíst samy, ubližují sourozencům, objeví se u nich koktavost, mlčenlivost.

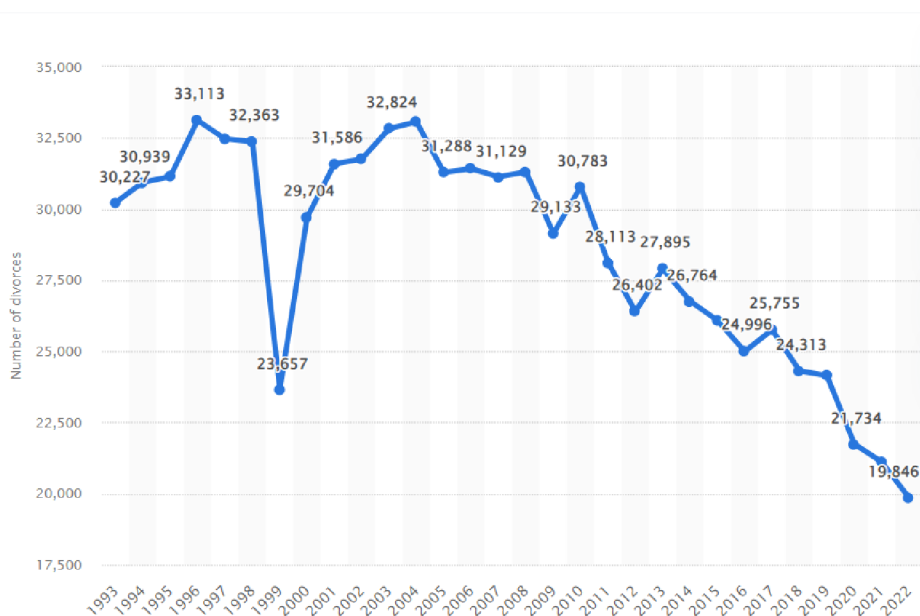
„Nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje dlouhodobou adaptaci, je především množství konfliktů mezi rodiči probíhajícími za přítomnosti dítěte a kvalita rodičovství a výchovné kompetence.“ (Teyber, 2007, str. 12.)

Během rozvodu, když se u dítěte projeví problémy se rodiče s dítětem můžou obrátit na dětské psychologické poradenství. Pokud se ale dítě rozhodne samo svěřit se někomu a

vyřešit své pocity a nenávisť bez pomoci rodiny, může se obrátit na školního psychologa, který je v každé škole pro studenty.

„Často se má za to, že chlapci se s rozchodem rodičů vyrovnávají obtížněji než dívky, ale to se může změnit v pubertě, kdy dívky velmi často mívají citové problémy.“ (Wallerstein, 1988; Hetherington, 1989, 2004, str.36)

2.2. SOUČASNÉ ÚDAJE K ROZVODOVOSTI



(Statista. "Divorce in the Czech Republic – Statistics & Facts." Accessed (7.10.2023); [<https://www.statista.com/statistics/1232953/divorces-in-the-czech-republic/>].)

„Úroveň rozvodovosti v ČR je dlouhodobě vysoká. I když v posledních letech v absolutních číslech počet rozvodů mírně poklesl, důvodem je především snižující se počet uzavřených manželství.“ (Klímová Chaloupková, 2020; <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fakta-svatby-a-rozvody-v-cesku-nevest-pod-tricet-ubyva-194899>).

V dnešní době berme ohled hlavně na to, že se snižuje počet sňatků a manželé žijí společně bez svazku manželského. V roce 2020 byl počet rozvedených manželství okolo 21,7 tisíců. Nejčastěji končí manželství trvající 5-9 let. „Mezi lety 2011 a 2020 se výrazně snížil počet rozvodů osob mladších 40 let. Nejzřetelněji ubylo rozvodů u 30-39letých mužů (o 51%) a ve věkové skupině žen do 29 let vč. (49%). Naopak přibýlo rozvodů osob starších 40 let.“ (Dan Ryšavý a David Fiedor, 2023, str. 30.-34.)

2.3. PŘÍSTUP RODIČŮ KE STŘÍDAVÉ PÉČI

Střídavá péče je pro dítě velmi zastrašující slovo. Dítě si od malička pamatuje, že jeho rodiče a on/ona patří pod jednu střechu a rodina se nikdy nerozpadne. Pokud se rodiče rozvedou, je pro ně lepší variantou vzájemná domluva a před dítětem se neočernují. Měli bychom si uvědomit, že základní problém pro dítě vznikl v období rozvodu rodičů a nestěžovat už jeho situaci.

Důležitá je komunikace, jak jsme již zmiňovali výše, protože tak dítě pocítí dobrou atmosféru a nepocítuje žádný konflikt mezi rodiči. Pokud si rodiče umí promluvit osobně o výchově dítěte, hledají řešení, aby vše vyhovovalo oběma stranám, tak funguje zdravá střídavá péče, která vede k prospěchu dítěte. Bohužel ale může být i negativní vztah mezi rodiči, kdy se nesnáší, očernují se navzájem a dítě je tak psychicky stravováno víc konfliktem mezi rodiči než střídavou péčí. Nejhorší krok u rodiče je manipulace s dítětem, kdy navádí samotné dítě proti druhému rodiči.

Z počátku je lepší, když dítě více času tráví s matkou, aby si navyklo na střídavou péči, která ho v dalších letech čeká a bude tak jezdit na několik dní i k otci. Velkou roli hraje adaptace, kdy dítě se adaptuje, jak v prostředí pobytu u matky, tak pobytu u otce. Nejlepším řešením je, když rodiče nebydlí daleko od sebe, tím má lepší adaptabilitu ve společnosti. Dítě si musí zvyknout na to, že například Štědrý večer nebude moct trávit s oběma rodiči, ale jen s jedním z rodičů. Co se týče finanční stránky, rodiče se dělí o kapesné pro dítě a jeho osobní potřeby. Myslíme si, že hlavní myšlenkou střídavé péče je komunikace mezi rodiči, kdy si poví nejdůležitější informace o dítěti, než si ho předají mezi sebou. Je důležité společně zvládnout výchovu dítěte, mít stejná pravidla, komunikovat s dítětem a přistupovat k situaci, která se stala mezi rodiči, pomalu.

„Střídavá péče (či střídavá výchova) znamená, že o dítě pečují oba rodiče. Čas, který dítě stráví s každým z rodičů, je stejný nebo podobný. Intervaly, v jakých ke střídání dochází, mohou být od několika dnů do několika týdnů, v některých případech i delší (Střídavka).“ (Rožnovská, M. (2016). Vliv rozvodu rodičů na vývoj dítěte očima dítětem. [Bakalářská práce, Jihočeská univerzita]. <https://theses.cz/id/5m7102/19307696>

2.4. KOMUNIKACE MEZI RODIČI

Účinná komunikace spočívá ve schopnosti jednotlivců rozeznat mezi objektivními fakty a subjektivními názory. Často u mladých lidí dochází k nedostatečné schopnosti

pochopit perspektivu druhých, což jim brání nalézt kompromisy a často se soustředí pouze na své vlastní emocionální reakce.

Rodiče často před dětmi skrývají své trápení a myslí si, že bude lepší, když děti o ničem nebudou vědět. Ale to je klam, dítě se naučí po čase též skrývat své city před rodiči, tím vzniknou následky u dítěte. Proto je důležitá komunikace mezi rodiči a dítětem, i když to bude bolestné, tak dítě má právo vědět, co se zrovna děje mezi rodiči. Může to být ale i opak, své city projevují natolik, že si svoji zlost, smutek a hněv vylívají na svých dětech.

Prvním krokem je, aby si rodiče mezi sebou vyjasnili rozvodovou situaci a brali hlavně ohled na své dítě a jeho prospěch.

Hochman rozdělil komunikaci na dvě části: nezralá a zralá

Nezralá komunikace:

Člověk není ochotný brát v úvahu druhého rodiče, nedokáže přistoupit na kompromis a soustředí se jen na sebe. Vše se řeší hádkami a nedokáže komunikovat a přistoupit k dobrému řešení pro obě strany.

Zralá komunikace:

Staví se hlavně na rozumu, otevřenosti a důvěře mezi lidmi. Lidé si snaží vyhovovat, aby obě strany byly spokojené, přijímat změny, být trpěliví, nenechat se ovládat ostatními lidmi a sami rozhodovat za sebe.

3. SYNDROM ZAVRŽENÉHO RODIČE

Syndrom zavrženého rodiče bych chtěla uvést, jelikož je toto téma opomíjeno. Tuto kapitolu jsem propojila s předešlými tématy proto, že na sebe navazují tím, co to rodina je, že si může projít rozvodem, a dokonce může dojít i k zavržení jednoho z rodičů. V několika předešlých pracích se zmiňují studenti o rozvodu a jeho následcích pro dítě, zmiňují i daný syndrom, ale nepopisují, co tento syndrom obsahuje, jaké jsou jeho následky. Proto se rozhodli, že tímto SZR se budeme zabývat v této kapitole.

Už daným syndromem se zabýval známý profesor klinické psychiatrie Richard Allan Gardner, jehož definice zní:

“Syndrom zavrženého rodiče je porucha vznikající primárně v souvislosti s rozvodovými spory o další výchovu dítěte. Hlavním projevem tohoto syndromu je kampaň dítěte proti rodiči s cílem jej degradovat, kampaň, k níž dítě nemá žádné opodstatnění. Je výsledkem kombinace indoktrinace programujícího rodiče a vlastních příspěvků dítěte ke zlořečení rodiče druhého. Došlo-li však ke skutečnému zneužití či zanedbání rodičovské role, pak nepřátelství dítěte k rodiči může být oprávněné a syndrom zavrženého rodiče nelze na takovou situaci aplikovat.“ (Gardner, 1998, in Bakalář, 2023, s. 27.).

Myslím si, že syndrom zavrženého rodiče se více projevuje v době rozvodu či rozpadu rodiny, kdy jeden z rodičů se cítí opuštěn, bezvýznamný, méněcenný u svých dětí. V rodině ztrácí též své postavení a je vyloučen ze života svých dětí. Rodič by měl proto hledat odbornou pomoc, jelikož se u něj mohou projevit deprese, bolesti a úzkosti.

Tento syndrom se ale může projevovat i v kompletních rodinách, kde například rozvod neprobíhá, ale rodiče na sebe útočí při hádce slovně a manipulují s dětmi, aby byly na jejich straně proti druhému rodiči. Myslíme si, že je většina takových rodin, kdy si rodič při hádce musí prosadit, že má pravdu a potřebuje, aby při něm někdo stál.

3.1. TERMINOLOGIE A SZR

Syndrom bývá často nazýván pojmy např.: „vymývání mozků“, „programování“. Gardner vymyslel vhodné označení pro tento incident – syndrom zavrženého rodiče.

Gardner využil několik nových pojmů, které uvádí ve své literatuře. Zavržený rodiče je ten, kterého jeho vlastní dítě zavrhlo a vybuchovalo si k němu negativní postoj. Pojmenovává ho více pojmy „zapuzený, odcizený, odcizovaný, opovržený osočený“. Rodič, který manipuluje s dítětem, snaží se jej dostat na svou stranu („alienating parent“), je

označován „zavrhující; programátor; zavrhovatel; očerňující rodič; manipulátor“. Chování daného rodiče („brainwashing“) je označeno pojmy „programování, popuzení“.

Syndrom zavrženého rodiče je méně známé v České republice, spíše se rozšiřuje v zahraničí. Tam je větší počet odborníků, kteří se daným syndromem zabývají a zkoumají jej. V cizině spíše bývá daný syndrom označován „Parental Alienation Syndrome“, zatímco v České republice „syndrom odcizeného rodiče“. V knize *Terapeutické intervence u dětí se syndromem zavržení rodiče* (2010), která je určena spíše pro terapeutky než pro rodiče, se Gardner zmiňuje o svých zkušenostech z praxe a života lidí. Na knize se podílel se svým přítelem PhDr. Eduardem Bakalářem, CSc., který byl bojovníkem za štěstí a práva dětí.

Též bychom chtěli zmínit nástroje využívané v rodičovském konfliktu. Rodič si myslí, že pomocí těchto zmíněných nástrojů zajistí dobro pro dítě, ale jak jsme se zmiňovali, rodič to spíše dělá pro své dobro, kdy zasahuje a omezí vztah mezi druhým rodičem a jeho dítětem.

Nástroje dle Romany Rogalewiczové. (Rogalewiczová, R., *Dítě v rodičovském konfliktu*, 2019, str. 78.–91.)

- Nesmyslné požadavky
- Zkreslování reality
- Zatahování dítěte do konfliktu
- Odstěhování se s dítětem
- Citové vydírání dítěte „kupování si“ dítěte
- Zneužívání svého postavení
- Křivá obvinění
- Manipulace s dítětem
- Omezování styku, bránění ve styku

3.2. DŮSLEDKY PŮSOBENÍ SZR

Během navádění jednoho rodiče proti druhému dochází k citovému zneužití, kdy dítě může mít následky po celý život. Dítě je vedeno k tomu, že druhý rodič je nebezpečný, slyší o něm zkreslené příběhy, přesvědčování, emoční vydírání. Jakmile začíná manipulace s dítětem a období boje o dítě, táhne se to s ním do dospělosti. Bohužel dítě nemá ani

pomyšlení, že by ho mohl rodič navádět ke lži po celý život vůči druhému rodiči, kterého vlastně zavrhně. Poté se můžou projevit psychické problémy, jako např. úzkost, touha někam či někomu patřit, zoufalství, deprese apod. V budoucím životě může mít problémy udržet si zdravý vztah, budovat si důvěru k druhým lidem. Dítě nejen může ztrácet důvěru v budoucím partnerství, ale i v době rozvodu jeho rodičů, kdy je součástí incidentu, společných hádek a negativní atmosféry kolem něj. Můžou se projevit i poruchy chování, agresivita, nízké sebevědomí, stres, rebelantství, krutost apod. Nejenže si může vybudovat negativní vztah k rodičům, či jednomu rodiči a budoucímu partnerovi, ale i k příbuzným, kamarádům nebo v zaměstnání.

Manipulující rodič si nedokáže uvědomit následky svého chování a vcítit se do dítěte, přiznat si, že mu spíše ubližuje, než aby mu pomohl. Dítě tak ztratí druhou část milující rodiny, a hlavně svého druhého rodiče, aniž by chtělo. Ale hlavně ztratí poznání samo sebe a možná budoucí šťastný život.

Mezi důsledky SZR patří podle Krčmářové (2008) zejména:

Popelková, A. (2015, str. 23.-24.). Syndrom zavrženého rodiče. [Magisterská diplomová práce, Masarykova univerzita]. Archiv závěrečné práce. <https://is.muni.cz/th/z94gt/>

- Ochuzení dítěte o intenzivní vztah s blízkou a důležitou osobou, kterou odcizovaný rodič rozhodně je.
- Ztráta sociálních a emočních benefitů, které z takového vztahu mohou plynout. Tím je myšlena ztráta kontaktu s částí rodiny, příbuzných a známých vázaných na zavrženého rodiče a aktivit a zážitků s nimi spojených.
- Stres, kterému je dítě vystaveno. A to buď trvale, nebo v určitých momentech, kdy dochází ke konfrontaci ať již se zavrhováním nebo očerňujícím rodičem.
- Deformace vztahu s rodičem, který programování provádí. Dítě jej totiž poznává jako manipulujícího, uvádějícího nepravdivé informace atd.
- Poruchy sebevědomí a sebehodnocení.
- Deformace v emocionálním vývoji. Dítě se v rámci SZR učí některé emoce a jejich projevy potlačovat. Zároveň je podněcováno k nenávisnému chování vůči osobě, která je mu blízká.
- Ztráta modelu, jenž dítě potřebuje pro sociální rozvoj, přijetí a rozvinutí ženské/mužské role.
- Narušení vztahu k autoritám a obtíže ve vrstevnických vztazích.

- Kontinuální problémy při navazování a udržování partnerských vztahů, budování rodiny a výchovy dětí.

Gardner (2010) bere dítě v této situaci jako oběť. Bakalář (2002) pohlíží na dítě též jako Gardner, ale oběť nemusí být jen dítě, ale i zavržený rodič.

Gardner ve své literatuře zmiňoval pojem paranonie = blud, což je vymyšlený klam, nemá žádný základ ve skutečnosti. Ten se snaží léčit terapeuti v době, kdy se projevuje u zavrhuujícího rodiče, ale i u programovaného dítěte. Vzniká v momentě manipulace ze strany rodiče k dítěti, než se lži zakoření do paměťových okruhů.

Člověk v budoucím životě může mít představy, že ho dříve někdo zneužil, nevzpomíná si na nic, ale bylo mu to řečeno v raném věku. Poté se můžou projevit duševní poruchy středního i těžkého stupně, a bohužel za to může někdo jiný.

Spojitosť mezi paranonií a SZR je v kontextu mezilidských vztahů a vnímání reality. Paranoia je charakterizována jako nedůvěra a podezřívavost vůči danému člověku či společnosti, zatímco SZR je specifický jev, který se týká vztahu mezi dítětem a jedním z rodičů při rozvodu. U syndromu zavrženého rodiče je dítě manipulováno programujícím rodičem a dítě si tak pomocí manipulace vybudovává negativní vztah, zatímco paranonie je blud o něčem, co ve skutečnosti se nestalo a dítě si samo vymýšlí své představy.

Paranoia může mít následky emočního utrpení a omezit možnosti budoucího života. Důležitou cestou je vyhledat odbornou pomoc od psychiatra či psychologa, aby jedinec získal podporu a léčbu.

Paranonie = „Sdílená psychotická porucha neboli folie á deux.“ (Gardner, 2010, str. 104.)

3.3. DOPORUČENÁ ODBORNÁ ŘEŠENÍ SZR

V této kapitole bych se chtěla zaměřit na řešení daného syndromu. Názor široké odborné veřejnosti zdůrazňuje multidisciplinární přístup a individuální strategie řešení. Rodič, který je zavržen vlastním dítětem, se cítí bezmocný a často se ubíjí uvnitř sebe, zatímco mu několik organizací nabízí pomocnou ruku. Jakmile se v rodině projeví manipulace ze strany jednoho z rodičů k dítěti, měli bychom se okamžitě obrátit na organizaci OSPOD (*orgán sociálně právní ochrany dětí*), anebo rodinné poradny.

Velkou roli hraje čas. Pokud rodiče pociťují, že něco není v pořádku a ví, že konflikt, který mezi nimi vznikl, se vyhrocuje, by měli vyhledat pomoc. Pokud konflikt je

v pokročilém stádiu a dítě je součástí jejich hádek a stresu, bude těžší průběh terapie. Také bychom chtěli zmínit, že nejen rodičovský konflikt je v pokročilém stádiu, ale i syndrom u dítěte stoupá. V tom okamžiku by měla být poskytnuta pomoc, co nejrychleji. Bohužel se také stává, že manipulující rodič odmítá umožnit setkání zavrženého rodiče s dítětem a podstoupit nějaké terapie k řešení syndromu. V ten moment se zaměřuje soud na nápravu nežádoucího stavu ze strany manipulujícího rodiče a určí některé z těchto možností dle §503 odst. 1 zákona 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních:

- Povinné setkání se s mediátorem v rozsahu 3 hodin
- Postupný kontakt dítěte s osobou oprávněnou ke styku s ním
- Styk vykonáván pod dohledem orgánu sociálně-právní ochrany dětí
- Poskytnout odbornou pomoc, setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie

Pokud rodič k tomuto rozhodnutí nepřistoupí, soud vykoná své rozhodnutí dle §504 (odnětí dítěte).

Rogalewiczová (2019) upozorňuje, že „soudní orgán zajistí urychlenou ochranu zájmu dítěte a zabrání riziku narušení rodinných vazeb prostřednictvím takového postupu.“

Řešení syndromu stojí velké úsilí a trpělivost, nejhorší cesta je přes soudní řízení, zatímco terapie a rodinné poradny jsou lehčí a klidnější varianta, pokud rodiče se snaží spolupracovat. Terapie můžou probíhat společně či individuálně, kde se projeví hlavně pocity a společné vztahy mezi členy rodiny a dítětem. Odborníci vedou nejčastěji terapie pomocí společných her a rozvojem kreativity. Rodinné poradny, kde pracují odborníci, kteří se přímo zaměřují na podporu rodin, rozvoj jejich vztahů a edukace, se snaží odlehčit negativní atmosféru a posílit vztah mezi rodičem a dítětem.

Na závěr bych chtěla říci, že ne každé rodině může vše vyhovovat, důležitou roli hrají rodiče. Jejich ochota spolupracovat, hledat řešení a pomoci hlavně dítěti. Měli by si uvědomit, že budoucnost dítěte stojí na jejich vztahu, podpoře, spolupráci a lásce k němu. Nelze očekávat, že při řešení konfliktů v rodině budou hned ze začátku vidět pokroky, ale i malý krok je velký úspěch.

3.4. OSPOD

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dítěte je státním orgánem, který je součástí obecních úřadů od roku 2003. OSPOD poskytuje komplexní sociální péči a podporu lidem ve

špatných životních situacích. Též zabezpečuje ochranu a podporu dětí, jejich vývoj, vzdělávání a svobodné myšlení. Nabízí poradenské služby rodičům, kteří řeší vzájemné vztahy s jejich dětmi. Příkladem může být násilí v rodině, nedostatečná péče o děti, zanedbávání dítěte, finanční obtíže, postižené dítě. Pracovníci z OSPOD jsou spíše bráni za psychology, kterým se rodiče i děti můžou svěřit s čímkoliv a naslouchat jim. OSPOD provádí důkladné vyšetření, rodinnou terapii nebo jakékoliv potřebné služby.

Během jednání pracovník získává poznatky pomocí pozorování a naslouchání, ty si zapisuje a konečné podklady posílá soudu. Mezi mnohé nástroje OSPODU patří tzv. předběžné opatření, pokud vznikají negativní spory mezi dítětem a rodiči, soud umístí dítě mimo rodinu a bude stále pod dohledem OSPODU.

Orgány sociálně-právní ochrany dětí dle zákona jsou: obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí – poskytuje sociálně-právní ochranu dětí v zemích mimo ČR.

Zákon č. 359/1999 Sb., zmiňuje více informací o sociálně – právní ochraně, kde jsou zmíněné právní předpisy, které též upravují ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte.

3.5. MEDIACE

Problematika mediace v kontextu se syndromem zavrženého rodiče spočívá v komunikaci a vyřešení sporů mezi rodiči, aby došli ke konečnému výsledku a rozhodnutí pro dobro dítěte.

Novák (2012, str. 127) upozorňuje na to, že „v dnešní době je velmi populární rozvodová mediace během období rodičovských konfliktů. Mediace představuje alternativní způsob řešení sporů, který se zaměřuje na dosažení dohody s cílem minimalizovat ztrátu energie v dlouhotrvajících konfliktech, které nakonec nepřinášejí žádného vítěze ani poraženého.“

Mediace probíhá pomocí rozhovoru a výměnou důležitých informací. Rodiče ze začátku obnovují komunikaci mezi sebou a poté řeší spolu konflikt, který u nich vznikl během rozvodového období. Mediátor se jednání zúčastní, ale nevstupuje tak často do něj, spíše naslouchá a snaží se pochopit obě strany, hledá kompromisy a přijímá názory z obou stran rodičů. Rodiče se snaží najít konečné řešení a mediátor podporuje rodinu k tomu, aby se přátelsky usmířili. Nakonec společně určí konečné rozhodnutí, o kterém rodiče sami poté plně rozhodnou, zda je vhodné pro obě strany a pro dítě. Jedná se hlavně o výchovu dítěte, střídavou péči, výši výživného, rodinné akce apod. Rodiče pomoc mediátora můžou využít či

vyhledat před soudním řízením nebo po něm. Buď je to snaha z jejich strany, anebo je jim to přikázáno soudním nařízením.

Musíme brát v potaz, že mediátor není ten, který konečné řešení má rozhodnout. Rozhodnutí plně zůstává na rodičích. Cílem mediace je mírové řešení sporů a udržení dobrých mezilidských vztahů.

4. VÝZKUMNÁ ČÁST

4.1. VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ CÍLE

Ve výzkumné části mé práce se zaměřím na syndrom zavrženého rodiče v rodině, která si prochází obdobím rozvodu. Jedná se o kvalitativní výzkum, kdy budu navazovat na teoretickou část. Pokusíme se popsat a analyzovat vztahy mezi rodiči a dítětem, které si prochází též těžkým obdobím a k tomu je manipulováno jedním z rodičů proti druhému rodiči. Zmíníme se též o studiích a výzkumech, které se tímto tématem zabývají a pokusíme se najít nejlepší řešení, jak se vyhnout manipulaci a negativnímu vztahu dítěte k zavrženému rodiči.

- Hlavním cílem výzkumu je analýza výsledků odborných publikací na téma SZR a jeho důsledků.

4.2. METODA PRÁCE

Tematická analýza

V Hendlovi je „tematická analýza proces indifikace datových vzorců, datových konfigurací a témat v kvalitativních datech. Její hlavní výhodou je pružnost. Tato procedura patří mezi postupy, které nejsou vázány na nějakou teorii nebo typ epistemologie. Náleží mezi nástroje analýzy, které poskytují bohatou, detailní a komplexní zprávu o datech.“ (Hendl, J., Kvalitativní výzkum, 2016, str. 264.-265.)

„V rámci tematické analýzy organizujeme a detailně popisujeme získaná data. Zaměření tematické analýzy je ovlivněno volbami, které nejsou ve výzkumných zprávách obvykle explicitně zmíněny. O příslušných volbách je možné uvažovat již před sběrem dat a je nutné je v průběhu celého analytického procesu stále reflektovat.“ (Hendl, J., Kvalitativní výzkum, 2016, str. 264.-265.)

Ovšem v posledních letech se syndrom zavrženého rodiče stal velmi zajímavým předmětem pro studie a jejich výzkum jak v České republice, tak i v cizích zemích. Shrneme aktuální poznatky a přiblížíme se aktuálním trendům ve výzkumech, jejich novým technikám, přístupům a metodám na řešení daného syndromu zavrženého rodiče.

Chceme se zmínit o multidisciplinárním přístupu, který obsahuje důležité poznatky z psychologie, práva, sociologie a dalších disciplín.

Metoda analýzy

Analýza hlavních konceptů, modelů a teorií týkající se SZR vyžaduje podrobnější zkoumání několika aspektů zmíněného jevu. K hlavním konceptům patří například vazebné teorie, ty zkoumají vztah mezi rodiči a dítětem, též sociálně-kognitivní teorie, zabývající se procesem vnímání a vysvětlení informací dítětem.

Modely a teorie rodinného systému přináší celkový pohled na rodinné vztahy. Snaží se pomoci porozumět tomu, jak se SZR může vyvíjet, co jej vyvolává v celé rodině. Důležité je postřehnout i manipulaci a kontrolní strategii, abychom pochopili, jaká motivace vede rodiče k tomu, aby dítě mělo negativní vztah s druhým rodičem.

Při analýze tématu SZR je důležité se přiblížit studiím a výzkumům, které se v posledních letech zaměřují na tohle téma. Jelikož studie, které se zabývají syndromem, nám můžou poskytnout a podložit důležité poznatky k syndromu, jeho průběhu a dopadu.

Studie, které se zaměřují na téma syndrom zavrženého rodiče nás mohou obohatit o bližší informace a pochopení daného syndromu. Jak přijít k řešení a nabídnout správnou pomoc rodiči a dítěti, kteří si prochází těžkým obdobím. Kde mají hledat pomoc, na koho se obrátit. Blíže se seznámit s právními a sociálními institucemi, které nabízí odbornou pomoc apod.

4.3. ANALÝZA DAT

Část bakalářské práce se spíše zaměřuje na průzkum než na tradiční výzkum, jak je definován výše. Tato část práce se zaměřuje na sběr a analýzu dat prostřednictvím článků a studií, aniž by jejím cílem bylo nutně rozšiřovat hranice vědomostí, ale spíše získat konkrétní informace nebo porozumění určitému tématu. Hendl zmiňuje několik analýz sběru dat, ale my jsme si vybrali tematickou analýzu.

Článek č.1

Parentální alienace: Otrávení studny

- Mann, BJ. (2022, 3. března). *Parental Alienation: Poisoning the Well*.
<https://www.linkedin.com/pulse/parental-alienation-poisoning-well-bj-mann>

„Když rozvod přináší na povrch mnoho konfliktů mezi rodiči, může se někdy degradovat do situace, kdy jeden nebo oba rodiče začnou zapojovat děti do svých neshod. Například jeden rodič může odhalovat nevhodné, negativní nebo dokonce nepřesné podrobnosti o chování nebo situaci druhého rodiče.“

Tabulka 1

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 1 Parentální alienace: Otrávení studny					
	+	Dítě může zažít pocit úlevy, protože do té doby zažívalo tlak a nervozitu.			Větší počet rodičů využívá dítě jako prostředek k vyjádření situace, která mezi rodiči nastala, tzv. „na jaké straně jsi?“. S takovým přístupem rodiče se setkáváme často, aniž bychom se zaměřili na pocity dítěte. Zkreslenými informacemi článek myslí nalhávání či přímo manipulaci ze strany rodičů. Náš pohled je takový, že rodič prochází těžkým obdobím, a tak myslí jen na své dobro a nemyslí vůbec na to, jak ubližuje svému dítěti.
	-	Dítě se stává nástrojem manipulativního jednání a chování.	Přichází o rodinu.	Přichází o rodinu.	

Článek č. 2

Syndrom rodičovské alienace a 17 příznaků

- Pamela L. (2024, 13. ledna). *Parental Alienation Syndrome & 17 Signs*.
<https://www.parentingforbrain.com/parental-alienation/>

„Rodičovská alienace je činem, kdy se jeden z rodičů pokouší obrátit dítě nebo děti proti druhému rodiči dítěte prostřednictvím manipulace, kritiky nebo jiných negativních chování bez rozumného ospravedlnění. Používané strategie zahrnují odepření dítěti přístupu, kritizování, podněcování nedůvěry nebo nucení dítěte, aby přerušilo vztahy s druhým rodičem. Indoctrinované a ovládané dítě pociťuje neopodstatněný strach, nenávist a odmítnutí vůči cílenému rodiči a odmítá s ním kontaktovat.“

Tabulka 2

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 2 Syndrom rodičovské alienace a 17 příznaků					
	+	Dítě může vytěžít pozornost rodičů v materiální a citové oblasti.	Matka si myslí, že může pomocí psychické manipulace získat dítě na svoji stranu, a tak omezit vztah s druhým rodičem.	Otec též pomocí psychické manipulace chce získat dítě na svoji stranu, a tak omezit vztah s druhým rodičem.	Rodičovská alienace je se syndromem zavrženého rodiče velmi propojena, jelikož se už u rodiče projevuje manipulace a dítě si tak staví negativní vztah k druhému rodiči. Projevují se škodlivé jevy ze strany rodičů k jejich dětem a dítě tak ztrácí pocit bezpečí.
	-	Touto cestou nikdy nedojde k opravdovému vztahu založenému na citech, lásce k rodiči.	Dítě svou láskou k rodiči zjistí, jaký má k němu rodič opravdový vztah.		

Studie č. 3

Rodičovské nesrovnalosti a odmítání: Empirická studie alienace u dětí rozvedených rodičů.

- Johnston, J. (2003, únor). *Parental alignments and rejection: An empirical study of alienation in children of divorce*. 31(2):158-70 Amecická akademie psychiatrie a práva.

„Tato studie rodinných vztahů po rozvodu zkoumala frekvenci a rozsah dětsko-rodičovských aliancí a koreláty odmítání rodiče dětmi, což jsou základní komponenty kontroverzního konceptu „syndromu rodičovské alienace“. Vzorek tvořilo 215 dětí z rodinných soudů a běžné komunity dva až tři roky po rozchodu rodičů. Výsledky naznačují, že postoje dětí k jejich rodičům se pohybují od pozitivních po negativní, přičemž relativně málo dětí je extrémně zarovnáno nebo odmítá rodiče. Odmítání rodiče má několik determinantů, přičemž k problému přispívají jak zarovnaní, tak odmítnutí rodiče, a to kromě zranitelností u samotných dětí.“

Tabulka 3

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 3	+				Studie se zabývá alienací pro děti a rodiče, kde se přímo projevuje odmítání rodiče dítětem. Tuto studii jsem uvedla z důvodu, že zmiňuje determinanty, které ovlivňují chování dítěte a snaží se problematice porozumět. Několik studií se zabývá SZR, ale málokterá získá tolik informací, jelikož nejsme v kůži rodičů ani dítěte a slovy, co cítí, nejde nic popsat dopodrobna. Většina studií se zabývá spíše porozuměním problematice a faktorům, které syndrom vyvolají. Otázkou je, proč se studie spíš nezabývají pocity dítěte? Bohužel se nám žádná studie s tímto zaměřením nepodařila najít, ale dle našeho názoru důležitou roli v této situaci hrají city.
	-	Dítě nejen odmítá rodiče, ale je uvnitř sebe zraněné.	Rodič bývá odmítán od svého dítěte, odmítání obsahuje několik determinantů.	Rodič bývá odmítán od svého dítěte, odmítání obsahuje několik determinantů.	

Článek č. 4

Dítě jako zbraň

- Trampová, O. (2011, 7. února). *Dítě jako zbraň*. <https://psychologie.cz/dite-jako-zbran>

„Manipulujícím rodičem bývají nejčastěji matky s dítětem ve vlastní péči, především pak ty, pro které byl rozvod ponižující a cítí se jím zraněné. To, že je expartner dítětem vnímán jako mizera, je pro ně zadostiučiněním, které jim napomáhá udržovat si přijatelnou sebeúctu.“

Tabulka 4

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 4 Dítě jako zbraň					
	+				Součástí syndromu zavrženého rodiče je, jak jsme se už zmínili, rodičovská manipulace, která je nejčastěji ze strany matky dítěte. Dle našich zkušeností ze života a četbou literatury jsme si jen potvrdili, že tento fakt je pravdivý. Jelikož dítě a rodiče toto období prožívají v nenávisti a agresivitě vůbec neberou ohled na následky a chtějí jen své dobro a k druhému rodiči pociťují nenávist. Důležité je ze strany rodičů cítit oboustrannou podporu k pozitivním vztahům, a tak zabránit rozvíjení negativní postojů ze strany dítěte k rodičům.
	-	Ztratí vztah se svým otcem, kdy důvodem je manipulace ze strany jeho matky.	Cílem některých matek při manipulaci je, aby dítě stáhly na svoji stranu a měly jej ve vlastní péči.	Otec je vnímán jako mizera, ke kterému mají děti vybudovaný negativní vztah.	

Článek č. 5

Syndrom zavrženého rodiče – jak se bránit?

- Tomešová, J. (2019, 26. února). *Syndrom zavrženého rodiče – jak se bránit?*
<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndrom-zavrzeneho-rodice-jak-se-branit-ii-cast>

„Při rozchodu rodičů bohužel dochází čím dále častěji k boji o dítě, o úpravu jeho péče, výživného i rozsahu styku s rodičem, který dítě v péči nemá. Boj mezi rodiči někdy nekončí, ani když je řízení po rozchodu rodičů skončeno a pravidla nastavena. V některých politováníhodných případech dochází k tomu, že jeden z rodičů (obvykle rodič, který má dítě v péči) začne trvale manipulovat dítě proti druhému rodiči, mařit jejich styky a snaží se nastavit dítě na nenávist k druhému rodiči. Vytváření syndromu zavrženého rodiče je vůči dítěti velmi poškozující jednání. Tento článek se zaměřuje na otázku, jakým způsobem se zavržený rodič může bránit a jaký může zvolit postup, aby své dítě zcela neztratil?“

Tabulka 5

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 5 Syndrom zavrženého rodiče – jak se bránit?					
	+	Díky pomoci od druhých může najít cestu k zavrženému rodiči, a tak navázat kontakt.	Existuje několik postupů, jak dítě neztratit a na jakou organizaci se zaměřit, aby mu poskytla pomoc.	Existuje několik postupů, jak dítě neztratit a na jakou organizaci se zaměřit, aby mu poskytla pomoc.	Před vznikem syndromu zavrženého rodiče zprvu začíná velký boj o dítě z obou stran rodičů. Jelikož jeden z rodičů pociťuje ztrátu svého dítěte, snaží se dítě zmanipulovat, a to poté vědomě odmítá druhého rodiče. Tak se stává zavrženým rodičem, který se snaží též bojovat se vši silou o dítě, i když to bývá spíše beznadějně a psychicky náročné.
	-	Má nastavenou nenávist k zavrženému rodiči a nemá možnost vlastního názoru.	Boj mezi rodiči je nekončící konflikt i po rozvodu.	Boj mezi rodiči je nekončící konflikt i po rozvodu.	

Článek č. 6

Jak prožívají děti podle svého věku rozvod rodičů? Pozor na traumata, varuje odbornice!

- Šafková, K. (2020, 15. září). *Jak prožívají děti podle svého věku rozvod rodičů? Pozor na traumata, varuje odbornice!* <https://www.blesk.cz/clanek/radce-zdravi-a-zivotni-styl-zivotni-styl/655473/jak-prozivaji-deti-podle-sveho-veku-rozvod-rodicu-pozor-na-traumata-varuje-odbornice.html>

„V dospělosti se mohou u dětí, které zažily rozchod rodičů, objevit problémy v navazování intimních a společenských vztahů, problémy v oblasti sebedůvěry, ale může to také ovlivnit i dosažený stupeň vzdělání. Vyhrocený a konfliktní rozchod rodičů je pro dítě trauma.“

Tabulka 6

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 6					
	+		Svým sobeckým přístupem si získala dítě na svoji stranu a ovlivnila mu vztah s druhým rodičem.	Svým sobeckým přístupem si získal dítě na svoji stranu a ovlivnil mu vztah s druhým rodičem.	Nejdůležitějšími faktory jsou pro dítě sociální podpora a pocit bezpečí, které přispívají k posílení života dětí s negativními dopady a stresovými událostmi. Dítě bychom měli těmito oblastmi vést, a tak se může i zvýraznit zlepšení životní spokojenost, která je úzce spojena s kvalitou života.
	-	Mají strach navázat intimní a společenský vztah s druhou osobou, mají narušenou oblast sebedůvěry a ovlivní to dítěti vzdělávací stránku. Dítě si během dětství prožilo trauma z rozvodu rodičů.	Pocit zklamání z neúspěchu jejich dítěte.	Pocit zklamání z neúspěchu jejich dítěte.	

Článek č. 7

Vícerodičové rodiny jako „normální“ rodiny – segregace a odcizení mezi rodiči a dětmi po rozchodu a rozvodu

- Napp-Peters, A. (2005). [Multi-parent families as „normal“ families—Segregation and parent-child-alienation after separation and divorce]. *Praxis Der Kinderpsychologie Und Kinderpsychiatrie*, 54(10), 792–801.

„V citovaném textu, který zdůrazňuje, že pro způsob, jakým se děti vyrovnávají s rozvodem svých rodičů, je rozhodující, zda rodiče i po rozchodu pokračují ve společném plnění rodičovské role nebo alespoň zajistili, aby dítě udrželo dobrý vztah s každým rodičem. Tyto závěry vycházejí z longitudinální studie 150 rodin po rozvodu. Případ rodiny s více rodiči po znovu – zasnoubení, která se vnímá jako „normální“ rodina a izoluje navštěvujícího rodiče, ukazuje, jaké jsou důsledky rozpadu vztahu mezi rodičem a dítětem pro psychické zdraví a vývoj dětí.“

Tabulka 7

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 7 Vícerodičové rodiny jako „normální“ rodiny – segregace a odcizení mezi rodiči a dětmi po rozchodu a rozvodu					
	+	S rodiči má pozitivní vztah a jeho psychické zdraví je na úrovni zdravého vývoje, kdy dítě nemá negativní následky.	Dobré vztahy s druhým rodičem a snaha dělat dítě šťastným. Plní rodičovskou roli, i když je na dítě samotná bez muže.	Dobré vztahy s druhým rodičem a snaha dělat dítě šťastným. Plní rodičovskou roli, i když je na dítě samotný bez ženy.	Pro dítě je důležité rodinné prostředí, kde se cítí bezpečně a vnímá lásku ze strany rodičů. Důležité je uchovávat pozitivní vztahy i mezi rodiči. I když si neprošli lehkým obdobím, tak dítě si nevybuduje negativní vztah k jednomu z rodičů a neprobíhá zde manipulace ze strany rodičů. Udržet dobré vztahy je základ pro dobrý vývoj dítěte a jeho budoucí partnerský i společenský život.
	-	Dítě je ve střídavé péči, kdy může mít pocit, že neví, kam patří, jelikož se jeho prostředí střídá.	Obavy z toho, že dítěti nemůže dát to, co druhý rodič.	Obavy z toho, že dítěti nemůže dát to, co druhý rodič.	

Článek č. 8

Děti a rozvod

Spremo, M. (2020). Children and Divorce. *Psychiatria Danubina*, 32(Suppl 3), 353–359.

„Děti se liší ve svých reakcích na rozvod, ale existují některé emocionální reakce, které jsou charakteristické pro většinu dětí rozvedených rodičů a nejčastějšími reakcemi dětí jsou depresivní příznaky, úzkost, vztek, nižší sebeúcta a tak dále. Emoční reakce dětí během rozvodu se mohou lišit v závislosti na pohlaví a věku dítěte. Nicméně rozvod jednoho z rodičů nemusí nutně být tak negativní pro děti, zejména pokud se rodiče chovají adekvátním způsobem a snaží se jednat tak, aby tento proces byl pro děti co nejméně bolestivý.“

Tabulka 8

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 8 Děti a rozvod					
	+	Emoce se liší dle věku a pohlaví, tzn. že dítě v raném věku přijímá jiným způsobem rozvod rodičů než například dítě ve starším věku.	Adekvátní chování matky i otce k dítěti a jejich společnému vztahu.	Adekvátní chování matky i otce k dítěti a jejich společnému vztahu.	Zajímavým poznatkem je, že každé dítě reaguje na rozvod jinak. Většina lidí si pomyslí, že děvčata to přijímají například hůře než chlapci, ale s tím nesouhlasíme, jelikož chlapci jako muži se snaží své pocity raději zamaskovat, než aby je projevili jako děvčata. S věkem se reakce odlišně vyvíjí, s tímto faktem souhlasíme. Ale podle pohlaví jednoznačně souhlasit nemůžeme.
	-	Projevy deprese, úzkosti, vzteku a nízká sebeúcta jsou součástí rozvodů jeho rodičů.	Přístupem rodičů a obdobím rozvodu se u dítěte můžou projevit deprese.	Přístupem rodičů a obdobím rozvodu se u dítěte můžou projevit deprese.	

Článek č. 9

Mimosoudní řešení: Zapojení orgánů poskytujících ochranu zájmů dítěte

- Matejová, A. (2020, 20. srpna). *Se syndromem zavrženého rodiče se v praxi setkáváme zejména u dětí po rozchodu či rozvodu rodičů. Jaký vliv má tento psychologický fenomén na zdraví dítěte a jaký má význam z právního hlediska?*
<https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/syndrom-zavrzeneho-rodice/>

„S ohledem na nejlepší zájem dítěte je vždy žádoucí, aby v případě sporu ohledně péče o dítě našli rodiče vzájemnou shodu. Nejsou-li rodiče schopni nalézt shodu a dohodnout se ohledně podstatných záležitostí sami, přičemž jeden z rodičů začne s dítětem manipulovat ve svůj prospěch na úkor druhého rodiče, je vhodné zapojit do jednání další subjekty, jejichž úkolem je poskytovat ochranu zájmům dětí – jedná se zejména o orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) či rodinné poradny, které mohou svou činností přispět k odstranění problémů týkajících se péče o dítě a výchovy.“

Tabulka 9

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č.9 Mimosoudní řešení: Zapojení orgánů poskytujících ochranu zájmů dítěte	+	Správný vývoj dítěte díky správnému postavení rodiče k situacím, i když dítě žije s rodiči ve střídavé péči, je klidnější jeho psychická stránka, když rodiče mezi sebou mají přátelský vztah.	Rodiče mají mezi sebou přátelský vztah a dokáží se shodnout na věcech, které se týkají jejich dítěte.	Rodiče mají mezi sebou přátelský vztah a dokáží se shodnout na věcech, které se týkají jejich dítěte.	Náš pohled na situaci, kdy už rodiče musí vyhledávat pomoc, je takový, že některý rodič se za to může stydět, dítě se nemusí otevřít a programující rodič nechce spolupracovat. Tím se stává zápletka, která velmi zasahuje psychickou stránku všech členů rodiny. Rodinné poradny, OSPOD nebo asistenční styky jsou organizace, které vyslechnou každého člena z rodiny a snaží se mu pomoci a pochopit jej. Hledají společné řešení a snaží se rodinu opět ucelit, i když rodiče nebudou mít partnerský vztah, tak aspoň se snažit o dobro jejich dítěte, nikoli o své.
	-	Pokud se projevuje z jedné strany manipulace k dítěti, hledá se pomoc od odborníků. Na dítě jsou kladeny velké nároky a může mít strach se někomu „cizímu“ otevřít a navázat s ním kontakt.	Může se projevit manipulace, kdy důležitým krokem je hledat poté odbornou pomoc, např. OSPOD, rodinné poradny.	Může se projevit manipulace, kdy důležitým krokem je hledat poté odbornou pomoc, např. OSPOD, rodinné poradny.	

Článek č. 10

Rodičovská alienace a kontroverze kolem psychiatrické diagnostiky

- Migchels, C., & De Wachter, D. (2017). [Parental alienation and the controversy surrounding psychiatric diagnostics]. *Tijdschrift Voor Psychiatrie*, 59(8), 482–488.

„Fenomén rodičovského odmítání může vzniknout, když se dítě spojí s jedním rodičem a odmítá kontakt s druhým rodičem. Tento koncept získal v posledních letech velkou pozornost a vyvolal kontroverze ohledně toho, zda by mělo být rodičovské odmítání uznáno jako psychiatrický syndrom postihující dítě zapletené do konfliktu mezi zastánci a odpůrci.“

Tabulka 10

Číslo článku	Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce	Vlastní nadhled
č. 10 Rodičovská alienace a kontroverze kolem psychiatrické diagnostiky					
	+	I když dítě bude mít k zavrženému rodiči negativní vztah a odmítne se s ním už setkat, pocítí aspoň domov na jednom místě, než aby měl dva domovy pomocí střídavé péče, a tak nepocítil to, kam vlastně patří.	Pomocí manipulace získala na svoji stranu dítě a „zbavila“ se kontaktu rodiny ze strany svého minulého manžela.	Pomocí manipulace získal na svoji stranu dítě a „zbavil“ se kontaktu rodiny ze strany své minulé manželky.	Náš názor je, že rodičovské odmítání by mělo být vnímáno jako reálný problém, a nejen jako prosté výrazné preference jednoho rodiče. Je důležité zkoumat příčiny tohoto chování a poskytnout podporu jak dětem, tak i rodině jako celku. Ignorování tohoto fenoménu může vést k dalším komplikacím, jako je špatný psychický stav dítěte nebo vyostření rodinných konfliktů. Je nutné poskytnout pomocným systémům nástroje a prostředky k řešení těchto situací a minimalizaci škodlivých dopadů na děti.
	-	Ztráta rodiče skrz manipulaci ze strany jednoho z rodičů. Dítě neztratilo jen jednoho člena z rodiny, ale všechny členy ze strany zavrženého rodiče, jelikož programující rodič zavrhl manipulací nejen jednoho člena, ale jeho celou rodinu.	Matka může litovat toho, jak se kdysi zachovala ke svému dítěti a bývalému manželovi.	Otec může litovat toho, jak se kdysi zachoval ke svému dítěti a bývalé manželce.	

5. SHRNU TÍ VÝZKUMU PROSTŘEDNICTVÍM TEMATICKÉ ANALÝZY DAT

Hodnocení	Pro dítě	Pro matku	Pro otce
+	<p>Rozvod rodičů může dítěti přinést uvolnění od stresu a tlaku. Zároveň může získat více pozornosti a podpory od obou rodičů, jak materiální, tak emocionální. Pomoc od dalších dospělých může dítěti pomoci obnovit kontakt s opuštěným rodičem a zlepšit jeho psychické zdraví. Je důležité si uvědomit, že reakce dítěte na rozvod může být ovlivněna jeho věkem a pohlavím. Pokud jsou rodiče schopni udržovat přátelský vztah, dítě se může cítit klidněji. I když odmítne setkání s jedním z rodičů, může najít pocit domova na jednom místě, místo střídavé péče.</p>	<p>Manipulací získala matka podporu dítěte a oddělila ho od rodiny ze strany otce, což může vést k narušení vztahu dítěte s druhou stranou rodiny. Přestože je mezi rodiči přátelský vztah a dokážou se shodnout ohledně dítěte, manipulativní jednání matky může vytvářet napětí a konflikty v rodině. Navzdory tomu může matka cítit úspěch v rodičovství díky dobrým vztahům s druhým rodičem a jejich společnému úsilí o štěstí dítěte. Tyto pozitivní vztahy mohou přinést matce radost a pocit naplnění ve společném rodičovství.</p>	<p>Otec může cítit, že pomocí manipulace získal podporu dítěte a úspěšně omezil vztah s matkou. Díky dobrým vztahům s druhým rodičem a snaze o štěstí dítěte může otec pociťovat naplnění a radost v rodičovské roli. Oba rodiče mohou sdílet přátelský vztah a dokázat se dohodnout na důležitých věcech týkajících se dítěte, což může přinést otci pocit sounáležitosti a harmonie v rodině. Nicméně, manipulace otce na úkor kontaktu s rodinou ze strany matky může vést k narušení vztahu dítěte s druhou stranou rodiny a přinést otci falešný pocit kontroly a moci.</p>
-	<p>Dítě trpí emocionálním zraněním a nedostatkem vztahů kvůli manipulaci jednoho rodiče. To vede k depresi, úzkosti a nízké sebeúctě. Ve střídavé péči se cítí ztracené a má problémy s vytvářením vztahů. Odborná pomoc je klíčová pro ochranu dítěte před dalšími negativními důsledky manipulace.</p>	<p>Matka může pociťovat lítost nad svým minulým chováním vůči dítěti a bývalému manželovi. Manipulace a hledání odborné pomoci, jako je kontaktování OSPOD nebo rodinných poraden, mohou být důsledkem tohoto litování. Rodičovské konflikty a období rozvodu mohou způsobit depresi u dítěte. Matka se může obávat, že nedokáže poskytnout dítěti to, co mu může dát druhý rodič. Pociť zklamání z neúspěchu dítěte a neustálý boj mezi rodiči jsou dalšími ztrátami, které matka může prožívat. Manipulace ze strany matky může vést k odmítání dítětem a ztrátě opravdového vztahu. Navíc může matka přijít o podporu a stabilitu rodiny.</p>	<p>Otec může zažívat ztrátu rodinného spojení a pociťovat, že jeho dítě ho odmítá, zejména když je často manipulováno matkou. Toto odmítání může vést k pocitu méněcennosti a zklamání z neúspěchu. Současně s tím může neustálý konflikt mezi rodiči a obavy z nedostatku možnosti poskytnout dítěti to, co mu může nabídnout druhý rodič, vyvolávat stres a úzkost. Hledání odborné pomoci a reflexe nad minulým chováním mohou otci nabídnout možnost zlepšení rodičovských dovedností a obnovu vztahů s dítětem.</p>

Naše analýza se zaměřuje na komplexní zkoumání syndromu „zavrženého rodiče“, přičemž identifikuje hlavní koncepty, modely a teorie spojené s tímto tématem. Cílem bylo popsat a analyzovat hlavní koncepty, modely a teorie týkající se problematiky tématu „zavržený rodič“. Zjistit a přiblížit se hlavním studiím a výzkumům, které se v posledních letech věnují problematice „zavržený rodič“.

V kvalitativním výzkumu pro lepší orientaci čtenáře jsme uvedli každý sesbíraný zdroj do tabulky, kde jsme zmínili a popsali zisky a ztráty u jednotlivých členů rodiny. Naším kritickým nadhledem jsme ohodnotili závěrečné zisky i ztráty rodiny. Vyhledali a pročetli jsme přes 20 článků o tématu syndromu zavrženého rodiče, které jsme mezi sebou analyzovali, až jsme nakonec vybrali 10 bohatě informovaných a přínosných studií a článků ke tvorbě tematické analýzy.

Získali jsme data z článků, které popisují postupy matky, která často zaujímá roli hlavního manipulátora v této situaci. Je to právě ona, kdo formuje negativní vztah dítěte k otci, což následně vede k tomu, že se otec stává „zavrženým“. Situace rozvodu často přináší dynamiku, ve které získává matka hlavní péči o dítě a tím pádem vytváří emocionální vzdálenost mezi otcem a dítětem.

Rozšířením naší analýzy o konkrétní příklady situací, ve kterých se tento syndrom projevuje, by mohlo čtenářům poskytnout ještě hlubší vhled do jeho mechanismů a dopadů. To by nám umožnilo nabídnout praktické rady a intervence pro rodiny, které se s touto obtížnou situací potýkají. Syndrom zavrženého rodiče je komplexní a citlivé téma, které vyžaduje pozornost a studium, aby bylo možné porozumět jeho příčinám a dopadům. Je pravda, že ve srovnání s některými západními zeměmi, jako jsou Spojené státy, se o něm v České republice hovoří méně. Nicméně, to neznamená, že tento problém neexistuje nebo není důležitý.

Důležitým krokem je, aby se vědecký výzkum a odborná diskuse o syndromu zavrženého rodiče rozvíjely, aby se lépe porozumělo jeho rozsahu a zkoumalo, jak mu předcházet. Větší povědomí o tomto syndromu může vést k lepší prevenci a léčbě, což může pozitivně ovlivnit celou rodinu. Podpora rodinných organizací a veřejného vědomí o této problematice může udělat velké kroky v prevenci a řešení syndromu zavrženého rodiče. Úkolem je informovat společnost o daném syndromu, aby se lidé mohli obrátit na dostupné zdroje pomoci a poradenství, pokud se s tímto problémem setkají.

Pokud rodiče, prarodiče i děti jsou osobně dotčeni tímto syndromem, může být užitečné hledat odbornou pomoc a podporu, která jim pomůže lépe porozumět situaci a najít způsoby, jak s ní účinně zacházet.

6. DISKUZE

Bakalářská práce je naše první práce tohoto typu. Jsme si vědomi, že mohlo vyvstat mnoho pochybení při analýze, je možné je pozorovat například ve stručnosti přibližovaných výzkumných dat.

Podobnou bakalářskou prací se zabývala studentka Ostravské univerzity pod oborem sociální pedagogika, měla téma syndrom zavrženého rodiče a jeho řešení. Ta spíše uvedla přímo základy syndromu, my jsme se zaměřili na rodinu, průběh rozvodu a průběh vývoje syndromu zavrženého rodiče. Její praktická část byla metodou kvalitativního a rozhraní kvantitativního výzkumu, kdy pomocí dotazníků sbírala data a tím získala zpětné odpovědi od respondent. Ti reagovali na otázky, které byly poskytnuté k řešení jejich stanovených cílů. My jsme analyzovali díla věnující se problematice SZR, ne data získaná dotazníkem nebo rozhovory. Jednalo se o tematickou analýzu děl.

Studentka zjistila, že společnost v ČR o syndromu ZR příliš informací nemá, přestože se SZR více rozrůstá a rodiče, kteří si prochází rozvodovým obdobím, jsou málo informováni o syndromu a pomocných organizacích. V naší bakalářské práci jsme se zaměřili na rozvodový proces a jeho dopady na rodinu, přičemž jsme identifikovali řadu pozitivních i negativních aspektů. Na základě našich zjištění lze konstatovat, že rozvodová situace má významné dopady na děti a celou rozpadající se rodinu. Zvláště pro děti může být tento proces náročný, jelikož jsou vystaveny emocionální manipulaci, ztrátě stability a nedostatečné pozornosti.

Z informací, které jsme během analýzy získali, vyplývá, že existuje významná role organizací, které poskytují pomocnou ruku rodinám v obtížných situacích. Tyto organizace mohou hrát klíčovou roli v poskytování podpory dětem i rodičům během rozvodového procesu. Důležitým aspektem je také komunikace mezi oběma rodiči. Nedostatek kontaktu s jedním z rodičů může mít negativní dopady na dítě, a proto je důležité, aby děti měly možnost udržovat vztah s oběma rodiči.

Dalším faktorem je emocionální manipulace, která má významný dopad na děti. Je důležité, aby rodiče byli schopni rozpoznat tento druh manipulace a poskytovali dětem prostředí bez manipulace a s pocitem bezpečí. Vytvoření pravidel a podpora přátelského vztahu mezi ex-partnery může pomoci vytvořit prostředí, ve kterém se děti cítí bezpečně a milovaně. Tímto způsobem lze minimalizovat negativní dopady rozvodové situace na rodinu.

Propříště bychom učinili podrobnější, víc deskriptivní analýzu odborného textu.

Mysleli jsme, že analýza odborných děl bude mnohem jednodušší, než se v průběhu zkoumání ukázalo. Vyhledávání děl věnujících se SZR, jejich analýza, přiblížení souhrnných dat, je velmi zdlouhavý a složitý proces, kde je nutné neustále se vracet k analyzovaným textům, a to zabírá hodně času. Opakovaným realizováním výzkumu tohoto nebo podobného druhu tematické analýzy jsme získali větší zručnost pro zpracování souhrnných výsledků.

7. ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali syndromem zavrženého rodiče. V teoretické části jsme se zmínili o definici rodiny, její funkci a historii, zmínili jsme se o rozvodu, kdy nejen rodiče, ale i dítě si prochází těžkým obdobím, a tak vznikají následky u dítěte. Také jsme se zajímali o současné údaje k rozvodovosti, přístupy rodičů ke střídavé péči a jejich vztah po rozvodu. Ve třetí kapitole jsme se věnovali syndromu zavrženého rodiče, popsali jsme jeho definici, zmínili jeho terminologii, důsledky a odborná řešení pomocí organizací.

Cílem analýzy sesbíraných dat bylo získání souhrnných nejdůležitějších výsledků odborných publikací, které se zabývají tématem SZR a jeho důsledků.

Z informací, které jsme získali během psaní je zřejmé, že syndrom zavrženého rodiče jako fenomén existuje, i když hodně rozvádějících se partnerů o jeho existenci neví. Překvapila nás informace, že DSM-V a ICD 11 syndrom zavrženého rodiče neschvalují a v dokumentech není nikde zmíněný.

Je nutno akcentovat, že přibližujeme výsledky analýzy jen několika studií a článků. Při analýze většího počtu odborných dat by se tyto výsledky mohly lišit.

8. BIBLIOGRAFIE

1. Blatný, M. (2010). *Psychologie osobnosti: Hlavní témata, současné přístupy* (Vyd. 1). Praha: Grada.
2. Bowlby, J. (2012). *Odloučení: Kritické období raného vztahu mezi matkou a dítětem* (Vyd. 1). Praha: Portál.
3. Černá, M. (2001). *Rozvod, otcové a děti* (Vyd. 1). Praha: Eurolex Bohemia.
4. Gardner, R. A. (2010). *Terapeutické intervence u dětí se syndromem zavržení rodiče* (Vyd. 1).
5. Gardner, R. A., & Bakalář, E. (1996). *Syndrom zavrženého rodiče* (1. čes. vyd). Praha: Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí v nakl. JAN.
6. Geist, B. ([1993]). *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing.
7. Hájková, I. (2010/2011). Syndrom zavrženého rodiče a jeho řešení [Bakalářská práce, Ostravská univerzita]. Univerzitní portál Ostravská univerzita. <https://theses.cz/id/0p9q0i/>
8. Hartl, P., & Hartlová, H. (2015). *Psychologický slovník* (Třetí, aktualizované vydání). Praha: Portál.
9. Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (2., aktualiz. vyd). Praha: Portál.
10. Johnston, J. (2003, únor). *Parental alignments and rejection: An empirical study of alienation in children of divorce*. 31(2):158-70 Ameciká akademie psychiatrie a práva.
11. Lévi-Strauss, C. (1996). *Myšlení přírodních národů* (Vyd. 2. (v Dauphinu 1.). Liberec: Dauphin.
12. Macela, M., Hovorka, D., Křístek, A., Trubačova, K., & Zárasová, Z. (2015). *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář* (Právní stav publikace je k 1.1.2015). Wolters Kluwer.
13. Mann, BJ. (2022, 3. března). *Parental Alienation: Poisoning the Well*. <https://www.linkedin.com/pulse/parental-alienation-poisoning-well-bj-mann>
14. Matějček, Z. (2017). *Rodiče a děti* (Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první)). Praha: Vyšehrad.
15. Matějček, Z., & Dytrych, Z. (2002). *Krizové situace v rodině očima dítěte* (Vyd. 1). Praha: Grada Publishing.
16. Matejová, A. (2020, 20. srpna). *Se syndromem zavrženého rodiče se v praxi setkáváme zejména u dětí po rozchodu či rozvodu rodičů. Jaký vliv má tento psychologický fenomén na*

zdraví dítěte a jaký má význam z právního hlediska?

<https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/syndrom-zavrzeneho-rodice/>

17. Migchels, C., & De Wachter, D. (2017). [Parental alienation and the controversy surrounding psychiatric diagnostics]. *Tijdschrift Voor Psychiatrie*, 59(8), 482–488.
18. Možný, I., & Jiránek, V. (2008). *Rodina a společnost* (2., upr. vyd). Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
19. Napp-Peters, A. (2005). [Multi-parent families as „normal“ families—Segregation and parent-child-alienation after separation and divorce]. *Praxis Der Kinderpsychologie Und Kinderpsychiatrie*, 54(10), 792–801.
20. Novák, T. (2012). *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí* (Vyd. 1). Praha: Grada.
21. Novák, T., Corradiniová, S., & Vypušťák, R. (2015). *Kontakt s dětmi po rozvodu: Jak nepřijít o dítě* (Vydání první). Praha: Wolters Kluwer.
22. Pamela L. (2024, 13. ledna). *Parental Alienation Syndrome & 17 Signs*. <https://www.parentingforbrain.com/parental-alienation/>
23. Popelková, A. (2015). Syndrom zavrženého rodiče. [Magisterská diplomová práce, Masarykova univerzita]. Archiv závěrečné práce. <https://is.muni.cz/th/z94gt/>
24. Praha: Triton.
25. Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2009). *Pedagogický slovník* (Nové, rozš. a aktualiz. vyd). Praha: Portál.
26. Průchová, B. (2002). *Shušný rozvod* (1. vyd). Brno: ERA Group.
27. Rogalewiczová, R. (2019). *Dítě v rodičovském konfliktu: Jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu* (Vydání první). Praha: Leges.
28. Ryšavý, D., & Fiedor, D. (Eds.). (2023). *Fakta a trendy v současné české společnosti: jak se neztratit v datech*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
29. Smékal, V. (2002). *Pozvání do psychologie osobnosti*. Brno: Barrister & Principal.
30. Smith, H. (2004). *Děti a rozvod* (Vyd. 1). Praha: Portál.
31. Sobotková, I. (2007). *Psychologie rodiny* (2., přeprac. vyd). Praha: Portál.
32. Spremo, M. (2020). Children and Divorce. *Psychiatria Danubina*, 32(Suppl 3), 353–359.
33. Šafková, K. (2020, 15. září). *Jak prožívají děti podle svého věku rozvod rodičů? Pozor na traumata, varuje odbornice!* <https://www.blesk.cz/clanek/radce-zdravi-a-zivotni-styl-zivotni-styl/655473/jak-prozivaji-deti-podle-sveho-veku-rozvod-rodicu-pozor-na-traumata-varuje-odbornice.html>

34. Šmelová, E. (2014). *Bezvýhradná akceptace ve výchově dítěte* (1. vyd). Univerzita Palackého v Olomouci.
35. Špaňhelová, I. (2010). *Dítě a rozvod rodičů* (Vyd. 1). Praha: Grada.
36. Teyber, E. (2007). *Děti a rozvod: [Jak pomoci dětem vyrovnat se s rozvodem rodičů]* (1. vyd). Praha: Návrat domů.
37. Tomešová, J. (2019, 26. února). *Syndrom zavrženého rodiče – jak se bránit?*
<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndrom-zavrzeneho-rodice-jak-se-branit-ii-cast>
38. Trampová, O. (2011, 7. února). *Dítě jako zbraň*. <https://psychologie.cz/dite-jako-zbran>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.....	29
Tabulka 2.....	30
Tabulka 3.....	31
Tabulka 4.....	32
Tabulka 5.....	33
Tabulka 6.....	34
Tabulka 7.....	35
Tabulka 8.....	36
Tabulka 9.....	37
Tabulka 10.....	38